

СТ А Н О В И Щ Е

От: *доц. д-р Нели Георгиева Радева*

Катедра „Публичноправни науки“ при ЮФ на УНСС, гр. София

Научна специалност: 3.6 Право /История на държавата и правото

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ по *Трудово право и общественно осигуряване* в УНСС

Автор на дисертационния труд: *Жасмина Христова Саръиванова*

Тема на дисертационния труд: *„Способи за доброволно уреждане на
трудови конфликти – правни аспекти“*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 434/13.02.2026 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантката Жасмина Христова Саръиванова се е обучавала по докторска програма към катедра/факултет "Частноправни науки" при ЮФ на УНСС по научна специалност Трудово право и общественно осигуряване. Изпълнила е задълженията си по индивидуалния план и е отчислена с право на защита на дисертационен труд. Трудът е обсъден на катедрен съвет и насочен за публична защита пред научно жури, утвърдено със заповед на зам.-ректора по НИД на УНСС № 434/13.02.2026 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд „Способи за доброволно уреждане на трудови конфликти – правни аспекти“ е в обем от 180 страници. Структуриран е логично и последователно, в съответствие с утвърдените академични изисквания. Състои се от увод, три глави, всяка от които е разделена на параграфи, заключение, включително приложение и списък на използваната българска и чуждестранна литература. Направени са 123 бележки под линия.

Темата на дисертационния труд е актуална и обществено значима. Актуалността на изследването се обуславя и от необходимостта от повишаване ефективността на механизмите за предотвратяване ескалацията на трудови конфликти и за гарантиране на социалния мир.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана и се състои в изследване на правните аспекти на доброволните способности за уреждане на трудовите конфликти и анализ на възможностите за тяхното усъвършенстване.

Обект на изследването са обществените отношения, възникващи във връзка с колективните трудови конфликти. Предмет на изследването са правните аспекти на доброволните способности за уреждането им – непосредствени преговори, посредничество и арбитраж. Обектът и предметът са ясно очертани, което свидетелства за добра методологическа подготовка.

Основната теза на дисертационния труд е, че доброволните способности за уреждане на трудови конфликти са ключов и необходим механизъм за защита на колективните интереси и за поддържане на социалния мир. Поддържа се необходимостта от усъвършенстване на действащата нормативна уредба с оглед повишаване на тяхната ефективност и практическа приложимост.

В уводната част на дисертацията „Способи за доброволно уреждане на трудови конфликти – правни аспекти“ се обосновава актуалността на избраната тема. Изяснява се значението на доброволните способности за уреждане на трудови конфликти като инструмент за постигане на социален мир и стабилност. Формулирани са ясно целта и задачите на изследването. Определени са обектът и предметът на изследването, като се акцентира върху правните аспекти на доброволните способности. Представени са използваните научни методи. Дисертантката аргументира необходимостта от критичен анализ на действащата нормативна уредба.

В глава първа озаглавена, „Трудов конфликт“ е изследвано понятието за трудовия конфликт и неговите правни характеристики. Направен е детайлен анализ и разграничение между понятията „трудов спор“ и „трудов конфликт“. Разгледани са доктриналните виждания в българската и чуждестранната правна теория. Авторката формулира собствена аргументирана позиция относно дефинирането на трудовия конфликт. Анализирани са предметът на трудовия конфликт и неговите съставни елементи. Изследвани са въпросите, свързани с началото на трудовия конфликт. Направен е преглед на видовете трудови конфликти. Разгледани са възможностите за тяхното предотвратяване. Главата има фундаментално значение за изграждането на теоретичната основа на изследването.

Втората глава е посветена на историческото развитие и сравнителноправния анализ на способите за доброволно уреждане на трудовите конфликти. Проследява се развитието на тяхната правна уредба и основните принципи, на които се основават способите за доброволно уреждане на трудови конфликти. Представен е сравнителноправен анализ на различни модели за извънсъдебно уреждане на трудови конфликти. Посочени са сходствата и различията между националната и чуждестранните уредби. Формулират се изводи относно ефективността на различните системи. Изследването в тази глава допринася за по-широката теоретична перспектива на труда.

Третата глава разглежда общото понятие за доброволни способности за уреждане на спорове, както и отделните видове доброволни способности за уреждане на трудови конфликти. Подробно се разглеждат непосредствените преговори като основен способ. Анализирани са правната същност на посредничеството и неговото процедурно развитие. Изследван е институтът на арбитража, включително неговите разновидности. Разглежда се и възможността за въвеждане на помирението като допълнителен способ. Формулират се конкретни предложения за усъвършенстване на нормативната уредба. Извеждат се критични бележки относно установени законодателни празноти. Главата има ясно изразен научно-приложен характер.

В заключението се обобщават основните резултати от проведеното изследване. Акцентира се върху необходимостта от усъвършенстване на действащата нормативна уредба. Подчертава се значението на доброволните способности за укрепване на социалния

диалог. Обобщават се предложенията *de lege ferenda*. Заключението логически завършва изследването и потвърждава неговата цялостност.

Дисертационният труд има научен и научноприложен принос, изразяващ се в систематизиране и доразвиване на теоретичните постановки относно трудовите конфликти и в конкретизиране на възможностите за усъвършенстване на правната уредба.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Докторантката разработва поставените въпроси задълбочено, като демонстрира способност за детайлен, систематичен и критичен анализ на проблемите относно изследването на правните аспекти на доброволните способности за уреждане на трудовите конфликти и изследване на възможностите за тяхното усъвършенстване.

Методологически трудът се отличава с прецизно използване на правно-догматичния, сравнителноправия и правно-историческия метод и методът на критичния анализ. Дисертантката умело съчетава теоретичния анализ с практически ориентирани наблюдения и заключения, което придава на изследването значима научно-приложна стойност. Поставената от авторката теза е добре формулирана и аргументирана, като за тази цел са използвани широк кръг от научни методи. Особено значими са формулираните предложения *de lege ferenda*, насочени към преодоляване на установени нормативни празноти и противоречия. В този смисъл резултатите от изследването надхвърлят чисто теоретичното ниво и имат потенциално отражение върху законодателната политика и практиката в областта на колективното трудово право.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд представлява актуално изследване на значими за теорията и за практиката въпроси и се отличава с множество научни и научноприложни приноси. Трудът попълва празноти в правната ни наука в областта на уредбата на доброволните способности за уреждане на трудовите конфликти и изследване на възможностите за тяхното усъвършенстване. Историческият и сравнителноправният анализ допринасят за обогатяването на съществуващите знания и ще подпомогнат бъдещите изследвания в областта на трудовото право и общественото осигуряване.

Приносен характер има систематизираният и концептуално издържаният анализ на понятието „трудов конфликт“, като аргументирано се защитава разграничението му от понятието „трудов спор“. Докторанката извежда комплексен критерий за отграничаване, включващ съвкупността от страни, предмет и характер на защитавания интерес (колективен), с което допринася за доразвиване на доктриналните постановки в българската трудовоправна теория.

Принос на авторката е направеният задълбочен анализ на действащата национална правна уредба на доброволните способности за уреждане на трудови конфликти, съпоставен с международните стандарти и сравнителноправни решения. Това позволява не само изясняване на съществуващите законодателни празноти и несъвършенства, но и формулиране на аргументирани изводи относно необходимостта от усъвършенстване на нормативната рамка. Особено значими са формулираните предложения *de lege ferenda*, насочени към преодоляване на установени нормативни празноти и противоречия. Те са конкретни, юридически издържани и практически приложими.

Интересен е и анализът на принципите, върху които следва да се основават доброволните способности за уреждане на трудови конфликти – доброволност, безпристрастност, независимост, ефективност и др. Тяхното систематизиране и правно осмисляне създава възможност за по-прецизно нормативно и институционално развитие на разглежданата материя.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Приложените статии още веднъж доказват умението на докторантката да тълкува и анализира актуални и съществени правни проблеми относно поставената тема и да достига до изводи, които са и с практическо значение. Дисертантката е представила три публикации, които са пряко свързани с темата на труда. Те са актуални и с практическа насоченост – засягат проблемите, свързани със способите за доброволно уреждане на трудови конфликти.

6. Оценка на автореферата

Представен е автореферат от 49 страници на български и на английски език.

Той е подготвен според приложимите нормативни изисквания и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията. В автореферата коректно са посочени обектът и предметът на изследване, научната методология, представено е накратко съдържанието на дисертацията. Научните и научно-приложните приноси на труда са отразени коректно от дисертантката.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Качествата и достойнствата на представения дисертационен труд ми дават основание да препоръчам на докторантката да издаде дисертацията. Това ще бъде от полза за изследователите на материята на трудовото право.

8. Заключение

Дисертационният труд на тема „Способи за доброволно уреждане на трудови конфликти – правни аспекти“ с автор Жасмина Христова Саръиванова представлява оригинално научно изследване, което притежава множество достойнства и има редица научни и научно-приложни приноси. Трудът отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и следва да получи положителна оценка.

С оглед изложеното предлагам на научното жури да вземе решение за присъждане на Жасмина Христова Саръиванова на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право, научна специалност “Трудово право и обществено осигуряване”.

Дата / място

Подпис:

From: Assoc. Prof. Neli Georgieva Radeva, PhD

*Department of Public Law Studies at the University of National and World Economy,
Sofia*

Scientific specialty: 3.6 Law / History of the state and law

Concerning: dissertation for awarding the educational and scientific degree of Doctor of Labour Law and Social Security at the UNWE

Author of the dissertation: Jasmina Hristova Saraivanova

Topic of the dissertation: Methods for voluntary settlement of labour conflicts - legal aspects

Reason for presenting the opinion: Participation in the Scientific Jury on Defence of Dissertation according to Order № 434/13.02.2026 of the Rector of UNWE.

1. Information about the dissertation

The PhD student Jasmina Hristova Saraivanova has been trained in a doctoral program at the Department/Faculty of Private Law Studies at the University of National and World Economy in the field of Labour Law and Social Security. She has fulfilled her obligations under the individual plan and has been deducted with the right to defend a dissertation. The work was discussed on a Departmental Council and directed for public protection in front of a scientific jury, approved by an order of the Vice-Rector of the UNWE NRIC № 434/13.02.2026.

2. General Characteristics of the Dissertation Dissertation Presented

The dissertation entitled 'Measures for the Amicable Settlement of Labour Conflicts – Legal Aspects' is 180 pages long. It is structured logically and consistently, in accordance with established academic requirements. It consists of an introduction, three chapters, each of which is divided into paragraphs, a conclusion, including an annex and a list of the Bulgarian and foreign literature used. 123 footnotes have been made.

The topic of the dissertation is topical and socially significant. The relevance of the study is also determined by the need to increase the effectiveness of mechanisms to prevent the escalation of labor conflicts and to ensure social peace.

The purpose of the dissertation is clearly formulated and consists in researching the legal aspects of voluntary ways of settling labor conflicts and analyzing the possibilities for their improvement.

The subject of the study is the social relations arising in connection with collective

labour conflicts. The subject of the study is the legal aspects of the voluntary means of settling them – direct negotiations, mediation and arbitration. The object and the object are clearly delineated, which testifies to good methodological preparation.

The main thesis of the dissertation is that voluntary ways of settling labor conflicts are a key and necessary mechanism for protecting collective interests and maintaining social peace. The need to improve the current legal framework with a view to increasing its effectiveness and practical applicability is maintained.

In the introductory part of the dissertation ‘Measures for the amicable settlement of labour conflicts – legal aspects’, the topicality of the chosen topic is justified. The importance of voluntary ways of settling labour conflicts as a tool for achieving social peace and stability is clarified. The purpose and objectives of the study are clearly formulated. The subject and the subject of the study are defined, focusing on the legal aspects of voluntary means. The scientific methods used are presented. The dissertator argues the need for a critical analysis of the current regulatory framework.

The first chapter, entitled ‘Labour conflict’, examines the concept of labour conflict and its legal characteristics. A detailed analysis and distinction is made between the concepts of ‘labour dispute’ and ‘labour conflict’. Doctrinal views in Bulgarian and foreign legal theory are discussed. The author formulates her own reasoned position on the definition of labor conflict. The subject of the labor conflict and its constituent elements are analyzed. Issues related to the beginning of the labor conflict are studied. An overview of the types of labor conflicts is made. Possibilities for their prevention are considered. The chapter is fundamental to building the theoretical basis of the study.

The second chapter is devoted to the historical development and comparative legal analysis of the ways of amicable settlement of labor conflicts. It follows the development of their legal framework and the basic principles on which the methods of amicable settlement of labour conflicts are based. A comparative legal analysis of different models for out-of-court settlement of labor conflicts is presented. The similarities and differences between national and foreign regulations are outlined. Conclusions are drawn on the effectiveness of the different systems. The research in this chapter contributes to the broader theoretical perspective of work.

The third chapter deals with the general concept of voluntary means of settling

disputes, as well as the different types of voluntary means of settling labour conflicts. Immediate negotiations are seen in detail as the main way. The legal nature of mediation and its procedural development are analyzed. The institute of arbitration, including its varieties, has been studied. The possibility of introducing reconciliation as an additional means is also being considered. Concrete proposals are being formulated to improve the regulatory framework. Critical remarks are made on identified legislative gaps. The chapter has a clear scientific and applied character.

The conclusion summarizes the main results of the conducted study. Emphasis is placed on the need to improve the current regulatory framework. The importance of voluntary means of strengthening social dialogue is underlined. Summarise the proposals de lege ferenda. The conclusion logically completes the study and confirms its integrity. The dissertation has a scientific and applied contribution, consisting in systematizing and further developing the theoretical propositions on labor conflicts and in specifying the opportunities for improvement of the legal framework.

3. Evaluation of the obtained scientific and applied results

The doctoral student develops the questions in depth, demonstrating the ability to analyze in detail, systematically and critically the problems concerning the study of the legal aspects of voluntary ways of settling labor conflicts and exploring the possibilities for their improvement.

Methodological work is distinguished by the precise use of the legal-dogmatic, comparative law and the legal-historical method and the method of critical analysis. The dissertation skillfully combines theoretical analysis with practically oriented observations and conclusions, which gives the study a significant scientific and applied value. The thesis put forward by the author is well formulated and reasoned, and a wide range of scientific methods are used for this purpose. Particularly important are the de lege ferenda proposals, aimed at overcoming identified regulatory gaps and contradictions. In this sense, the results of the study go beyond the purely theoretical level and have a potential impact on legislative policy and practice in the field of collective labour law.

4. Assessment of scientific and applied contributions

The dissertation is an up-to-date study of issues significant to theory and practice and is distinguished by numerous scientific and applied contributions. The work fills gaps in our legal science in the field of the regulation of voluntary ways of settling labor conflicts and researching the possibilities for their improvement. Historical and comparative law analysis contributes to the enrichment of existing knowledge and will support future research in the field of labour law and social security.

A systematic and conceptually sound analysis of the concept of ‘labour conflict’ is of a contributory nature, defending its distinction from the concept of ‘labour dispute’. The doctoral student derives a complex criterion for delimitation, including the totality of countries, subject matter and nature of the protected interest (collective), which contributes to the further development of the doctrinal formulations in the Bulgarian labor law theory.

The author's contribution is an in-depth analysis of the current national legal framework of voluntary ways of settling labor conflicts, compared to international standards and comparative legal solutions. This allows not only to clarify existing legislative gaps and imperfections, but also to formulate reasoned conclusions on the need to improve the regulatory framework. Particularly important are the *de lege ferenda* proposals, aimed at overcoming identified regulatory gaps and contradictions. They are specific, legally sound and practically applicable.

It is also interesting to analyse the principles on which voluntary ways of settling labour conflicts – voluntary, impartial, independent, effective, etc. – should be based. Their systematisation and legal understanding creates an opportunity for more precise normative and institutional development of the matter under consideration.

5. Assessment of publications on the dissertation

The attached articles once again prove the doctoral student's ability to interpret and analyze current and significant legal problems concerning the topic and to reach conclusions that are also of practical importance. The dissertation has presented three publications that are directly related to the topic of labor. They are relevant and practical – they deal with problems related to ways of amicable settlement of labour conflicts.

6. Assessment of the autoreference

An autoreferral of 49 pages in Bulgarian and English is presented. It is prepared according to the applicable regulatory requirements and reflects the main results achieved in the dissertation. The subject and the subject of the research, the scientific methodology, the content of the dissertation are correctly indicated in the autoreferencing. The scientific and applied contributions of the work are correctly reflected by the dissertation.

7. Critical remarks, recommendations and questions

The qualities and merits of the presented dissertation give me reason to recommend the doctoral student to issue the dissertation. This will benefit researchers in the field of labour law.

8. Conclusion

The dissertation entitled ‘Measures for the Amicable Settlement of Labour Conflicts – Legal Aspects’ by Jasmina Hristova Saraivanova is an original scientific study with many merits and a number of scientific and applied contributions. The work meets the requirements of the ZRASRB and should receive a positive assessment.

In view of the above, I propose that the scientific jury decide to award Jasmina Hristova Saraivanova the educational and scientific degree of doctor in professional field 3.6. Law, scientific specialty ‘Labour law and social security’.

Date / place Signature: